

Ve sporu o rozluku musí býti postupováno podle zásady vyšetřovací (§ 13, posl. odst., rozl. zák., § 14 dv. dekretu ze dne 23. srpna 1819, č. 1595 Sb. z. s., § 10 min. nař. ze dne 9. prosince 1897, č. 283 ř. z.), kdežto pro rozvodový spor platí zásada projednací. Tím se určuje úvaha, pokud lze v rozlukovém řízení užití spisů předcházejícího sporu rozvodového jako listinného důkazu. Nelze však prostě bráti za podklad rozsudku o rozluce manželství rozsudek o rozvodu manželství a pokládati rozvodovým sporem za pravoplatně rozsouzenou i pro spor rozlukový otázku hlubokého rozvratu manželství a viny na něm (srov. na př. rozh. č. 6527 Sb. n. s.). Rozhodnutí č. 7250 a 4686 Sb. n. s., na něž odkázal odvolací soud, se na souzený případ nehodí.

Podle spisů trvalo spolužití manželů sotva půl roku, kterážto skutečnost, zejména když jde o manžele poměrně velmi mladé, při zjišťování hlubokého rozvratu manželství zavazuje k zvláštní opatrnosti (srov. na př. rozh. č. 10793 Sb. n. s.). Hluboký rozvrat manželství nastal podle žalobcova přednesu proto, že manželka nechtěla mít děti, že si dala uměle vyhnati plod proti vůli manželově, že ho bezdůvodně opustila, přepadla ho a zle s ním nakládala. Žalovaná popírajíc tato tvrzení, uvedla, že opustila společnou domácnost jen proto, že ji žalobce vyhnal a že dal žalobce podnět ke rvačce, při které se oba manželé podle trestních spisů navzájem poranili. O dotčených vzájemných tvrzeních bylo provésti navržené důkazy — a pokud ke spolehlivému zjištění rozvratu manželství a viny na něm snad nabízené důkazy nestačily — bylo informativním výsledkem stran vyšetřiti, zda tu nejsou ještě jiné spolehlivé průvody, podle nichž by bylo možno zjistiti, zda tu skutečně jde o tak hluboký rozvrat, že nelze na žalobci spravedlivě požadovati, aby setrval v manželském společenství, a kdo na tom má vinu. Při tom se zdůrazňuje, že důkaz rozvodovým spisem (Ck VII 208/34) neprovedl ani prvý soud, ani odvolací soud, neboť právě uvedený spis nebyl za ústního jednání přečten, nýbrž bylo pouze z něho zjištěno, že na žalobu manželky byl pravoplatně vysloven rozvod z viny manželčiny. Za tohoto stavu věci musily být rozsudky obou nižších stolic zrušeny a věc vrácena prvému soudu k dalšímu jednání a novému rozhodnutí.

Čís. 16549.

Právní povaha knížky o peněžitém vkladu, vydala-li ji osoba, která není oprávněna vydávati vkladní knížky.

Jestliže se podle smlouvy (stanov) mezi spotřebním společenstvem a vkladatelem vydávají na učiněné peněžité vklady vkladní knížky, znějící jen na jméno vkladatele, a společenstvo si vyhradilo oprávnění zkoumati, zda je majitel nebo doručitel knížky skutečným vkladatelem, oprávněným k vybrání vkladu, jde o pouhý legitimační papír, určený jen k důkazu o vkladu. Odepře-li společenstvo v takovémto případě výplatu vkladu, jest na majiteli legitimačního papíru, aby dokázal, že je věřitelem oprávněným požadovati jeho vyplacení.

Pokud se nemůže pokladník politické organizace, nemající právní osobnosti, domáhati vlastním jménem výplaty peněžitého vkladu.

(Rozh. ze dne 3. prosince 1937, Rv II 735/36.)

Srov. rozh. č. 5396 Sb. n. s.

Žalované spotřební společenstvo »B.«, zapsané společenstvo s ručením omezeným, vydalo vkladní knížku, znějící na jméno »Politická organizace čs. n. s.«. Vklad na ni činí 5.838 Kč 95 h. Žaloba uvedené organizace, domáhající se žalobou pod Ck IIIa 124/35 na žalovaném zaplacení 5.838 Kč s přísl., byla pravoplatně odmítnuta, jelikož žalující organizace není právnickou osobou. Tvrdě, že jest po mnoho let pokladníkem uvedené organizace, která ho ustanovila správcem a schovatelem jejího jmění, zejména že má u sebe všechny hotové peníze této organizace i cenné papíry a vkladní knížky, a ježto uvedená organizace nemá právní osobnosti, že jest takto vykonavatelem veškerých jejích práv, zejména majitelem vkladních knížek, že vkladní knížku, o niž jde, vydanou až 1. ledna 1932, měl vždy v poctivém držení a že jest žalobce oprávněn vybrati z ní peníze, jsa nejen jejím majitelem, ale i oprávněným k pohledávce ze zápůjčky dané žalovanému družstvu, domáhá se žalobce na žalovaném společenstvu zaplacení 5.838 Kč s přísl. S o u d p r v é s t o l i c e uznal podle žaloby a zamítl námitku započtení vznesenou žalovaným družstvem. O d v o l a c í s o u d zamítl žalobu. D ů v o d y: Nelze souhlasiti s právním názorem prvního soudu, který uznal žalobní nárok, pokud je uplatňován z důvodu obohacení podle § 1431 obč. zák., za odůvodněný, pokládaje žalobce za vlastníka peněz odevzdaných mu »Politickou organizací čs. n. s.« z výtěžků pořádaných jí zábav a jiných příjmů do správy, ježto nešlo o oddělené uschování peněz (§ 371 obč. zák.), které žalobce ukládal u žalovaného družstva v právním omylu, že tím vznikají z deposita irregulare (nikoliv ze zápůjčky, jak tvrdí žalobkyně), právní nároky uvedené politické organizace, které za jsoucnost jejího majetku ručí. Podle zjištění jest účelem žalovaného družstva též přijímati a úrokovati úsporné vklady jeho členů. Žalobce jest členem jak žalovaného družstva, tak shora jmenované politické organizace, vkladní knížka nezní na jeho jméno, nýbrž na jméno »Politická organizace čs. n. s.« a vklady mají býti přijímány jen na jméno vkladatelovo. V souzené věci tedy nebylo šetřeno této náležitosti, zní-li vkladní knížka na jméno politické organizace, která podle stanov nemůže býti členem žalovaného družstva, a stalo se tak asi jen podle ustanovení § 34 jednacího řádu, který v odporu se stanovami (§ 2 č. 2 stanov) dovoluje přijímání vkladů od kohokoliv, a z neznalosti, že politická organizace není právnickou osobou. Není pochybnosti o tom, že vkladní knížka o zažalovaném vkladu vydaná, není vkladní knížkou ve smyslu zák. č. 54/1932 Sb. z. a n. ani podle zák. č. 239/1924 Sb. z. a n., zvláště když není v ní potvrzen příjem vkladů podle stanov pod-

pisem dvou funkcionářů, přece však jesta průkazem (legitimací) o učiněné vkladu u žalovaného společenstva, což ono ani nepopírá. Žalované družstvo však právem používá svého oprávnění podle § 34, odst. 3, jednacího řádu, odpírajíc vydati vklad, ježto má pochybnosti, je-li žalobce oprávněn jej vybrati, zejména když uvedená politická organizace, nejsouc právnickou osobou, nemůže míti zástupce. Bylo tedy na žalobci, aby dokázal, že jest nejen majitelem vkladní knížky, ale i věřitelem, t. j. buď stipulantem nebo jeho zástupcem. Tento důkaz se však žalobci nepodařil. Žalobce totiž sám připouští, že peníze byly jemu jako pokladníkovi politické organizace svěřeny do správy, že neměl zmocnění ukládati je na vkladní knížku, že jest povinen je vyúčtovat a že za ně ručí. Totéž bylo v podstatě zjištěno i prvním soudem ze svědeckých výpovědí s tím, že žalobce vkladní knížku převzal od dřívějšího pokladníka (tedy již s určitým vkladem). Žalobce se tedy nemohl státi vlastníkem svěřených peněz, ježto, pokud mu byly svěřeny, je dále ukládal u žalovaného družstva a to do ní připisovalo nové vklady a úroky, a to pro organizaci (tedy odděleně), nikoli na žalobcovu jméno. Že by byl vklad jemu postoupen všemi členy organizace, jimž peníze patří, hledíc na to, že jsou výtěžkem různých zábav, k nimž se sdružili (§ 1175 obč. zák.) pod označením dotčené politické organizace, kteráž sama není právnickou osobou, ani sám netvrdil. I když nebyla pro nezpůsobilost »Politické organizace čs. n. s.« k právním jednáním uzavřena ani smlouva o zápůjčce, ani nebyl vklad na straně žalovaného podle stanov přijat, není sporu o tom, že žalované družstvo upotřebilo vkladu ve svém obchodě a že přirostlé úroky tak jako při řádných zápůjčkách k vkladu připisovalo. Nedošlo-li tedy k platné smlouvě o zápůjčce ani k jiné platné smlouvě, ať už se tak stalo z důvodu jakéhokoliv, bylo by žalované společenstvo skutečně obohaceno, když by pro nedostatek aktivní legitimace nemohl býti vklad na něm vymáhán. K žalobě z důvodu obohacení podle § 1431 obč. zák. jest však oprávněn jen ten, z jehož majetku něco přešlo do majetku žalovaného, nebo ten, na jehož újmu je žalovaný obohacen. Žalobce však neprokázal ani, že je vlastníkem peněz, ani že škodu, kterou členům organizace snad způsobil tím, že peníze u žalované uložil, nahradil v zažalované výši, nýbrž že jen za ně ručí, ani že jemu byl vklad všemi členy organizace postoupen. Není tedy důvodný jeho nárok z obohacení proti žalovanému (§ 1431 obč. zák.).

N e j v y š š í s o u d nevyhověl žalobcovu dovolání.

D ů v o d y:

Napadený rozsudek správně dovodil, že »vkladní knížka«, vydaná o zažalovaném vkladu a znějící na jméno »Politická organizace čs. n. s. v B.-Ž.«, není vkladní knížkou ve smyslu zákona ze dne 10. října 1924, č. 239 Sb. z. a n., změněného a doplněného zákonem ze dne 21. dubna 1932, č. 54 Sb. z. a n. Podle § 1, odst. 1, zákona č. 239/1924 Sb. z. a n.

smějí vkladní knížky vydávati jen osoby uvedené v § 2 uved. zák. Žalované konsumní družstvo není však takovou osobou, nejsouc zejména úvěrním společenstvem (družstvem), které by podle svých stanov provozovalo výhradně nebo z převážné části úvěrní obchody (§ 2 b) zák. č. 239/1924 Sb. z. a n. v doslovu čl. XIV. zákona č. 54/1932 Sb. z. a n.). Nebylo-li však žalované konsumní družstvo podle dotčených předpisů oprávněno vydávati vkladní knížky, neplatí o právní povaze listinného dokladu, který družstvo vydalo o učiněném vkladu a který je označen jako »vkladní knížka«, podle § 1, odst. 3, zák. č. 239/1924 Sb. z. a n. obdobou ustanovení § 10 zák. ze dne 14. dubna 1920, č. 302 Sb. z. a n., podle něhož mají vkladní knížky povahu papírů majiteli svědčících, takže každý, kdo takovou knížku předloží, jest i bez průkazu totožnosti pokládán za řádného držitele, jemuž je peněžní ústav povinen vyplatiti žádanou částku, pokud není výplatě na překážku řízení umožňovací o vkladní knížce, nebo zákaz soudní, aneb není-li vklad vázán způsobem připuštěným stanovami. Jest tedy nutno posuzovati právní povahu sporné knížky podle okolností souzeného případu, zejména podle stanov a podle jednacního řádu žalovaného družstva. Podle § 34 právě uvedeného jednacního řádu, otištěného ve sporné knížce a tvořícího takto součást smlouvy mezi družstvem a vkladatelem, vydávají se na učiněné vklady vkladní knížky, znějící jen na jméno vkladatele, Majitel »vkladní knížky« se pokládá za majitele vkladu; představenstvo je sice oprávněno, není však povinno zkoumati legitimaci majitele knížky, může však, majíc obavu, že vkladní knížka není v pravých rukou, t. j. v rukou vkladatele neb jeho zákonitého zástupce, vydání vkladu odepříti. Družstvo si tím tedy vyhrazuje právo zkoumati, zda je majitel a doručitel knížky vkladatelem nebo jeho zákonným zástupcem, oprávněným vybrati vklad, chrání se však naopak také pro případ, že by doručitel knížky nebyl právně legitimován vybrati vklad další výhradou, že není povinno zkoumati legitimaci a že přece výplatou vkladu doručiteli knížky bude zproštěno závazku na opětné vyplacení vkladu vkladateli. Z toho plyne, že sporná knížka není ani t. zv. nedokonalým cenným papírem majiteli svědčícím, při kterém by ne sice jsoucnost, ale výkon pohledávky lpěl na papíru tou měrou, že by každý majitel papíru byl oprávněn požadovati na družstvu zaplacení, a že by družstvo bylo povinno doručiteli knížky vklad vyplatiti. Z uvedených okolností je naopak zřejmé, že sporná knížka jest jen prostým papírem legitimačním, kterým se doručitel vůči družstvu jako věřitel legitimuje a kteroužto legitimaci družstvo za dostatečnou uznati může, ale podle stanov nemusí. Takový papír jest určen jen k důkazu obligační pohledávky, která existuje samostatně mimo listinu, tedy v souzeném případě k důkazu o učiněném vkladu. Odepřelo-li žalované družstvo, používajíc svého oprávnění podle § 34 jednacního řádu, vyplatiti vklad žalobci jako majiteli pouhého legitimačního papíru, nemůže se žalobce nyní ve sporu o vyplacení vkladu s úspěchem opíratí o tuto svou vlastnost, nýbrž musil by dokázati, že jest vůči družstvu věřitelem, oprávněným požadovati vyplacení vkladu.

Odvolací soud podrobně dovodil, že se žalobci tento důkaz nepodařil. Poukazuje zejména správně na to, že se žalobce nestal vlastníkem peněz svěřených mu jako pokladníku politické organizace, že ani netvrdil, že by mu byl vklad postoupen všemi členy organizace, jimž peníze vpravdě patří, ježto »Politická organizace čs. n. s. v B.-Ž.« nejsou právnickou osobou, není způsobilým podmínem práv a závazků, a že žalobce není k žalobě oprávněn ani z důvodu obohacení. V té příčině lze dovo- latele odkázati na správné důvody napadeného rozsudku, které nebyly dovolání vyvráceny.

Čís. 16550.

Nezavázal-li se domovník (zák. č. 82/1920 Sb. z. a n.) písemnou smlouvou, sjednanou s vlastníkem domu, k bezplatnému otvírání do- movních dveří v době jeho uzamčení, jest oprávněn žádati na nájemcích bytů přiměřenou odměnu za otevření dveří (klíčné) i tehda, není-li v obci domovního řádu řádně schváleného.

Nájemníci bytů nejsou zavázáni platiti domovníkovi za otvírání do- movních dveří poplatek vyšší, než jest poplatek určený v domovním řádě řádně schváleném nebo vybíraný podle místních zvyklostí, jestliže nepřistoupili k ujednání, jímž vlastník domu dovolil domovníkovi vy- bírati takovýto vyšší poplatek.

Vlastník domu, který sjednal s domovníkem, že domovník může vy- bírati za každé otevření domovních dveří v noční době od nájemníků poplatek v určité výši, odpovídá domovníkovi za škodu, která mu vznikla tím, že sám dal nájemníkům domovní klíče, nevymíniv si při tom pro domovníka přiměřený paušál.

(Rozh. ze dne 3. prosince 1937, Rv II 896/36.)

Žalobci byli od 28. července 1926 domovníky v domě žalovaných č. p. 9 v Z. Tvrdíce, že žalovaní vlastníci domu ujednali s nimi jako se svými domovníky písemnou smlouvu, že za každé otvírání domov- ních dveří v noční době mohou vybírat od osoby žádající otevření po 1 Kč, že však vlastníci domu dali klíč nájemníkům, neujednavše s nimi odškodnění domovníkům, domáhají se žalobci mimo jiné odškodnění v částce 2.556 Kč, která jim ušla za poslední tři léta na klíčném, a to podle sazeb stanovených v domovním řádě schváleném městskou radou v Z. Soud první stolice zamítl žalobu. Odvolací soud zrušil co do uvedené částky napadený rozsudek a vrátil věc soudu prvé stolice, aby po právní moci zrušujícího usnesení dále jednal a o věci rozhodl.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.